

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

І.Ю.Рудь, аспірант

Миколаївський державний аграрний університет

У статті проведено аналіз розвитку молочного скотарства у Миколаївській області. В останній час значно зменшилося валове виробництво молока, основною причиною чого стало скорочення поголів'я корів. Продуктивність худоби справила незначний вплив.

В статтю проведено аналіз розвитку молочного скотарства в Николаевской области. В последнее время значительно уменьшилось валовое производство молока, основной причиной чего стало сокращение поголовья коров. Продуктивность коров имела незначительное влияние.

Постановка проблеми. Провідну роль у забезпеченні населення найбільш цінними продуктами харчування, вирішенні соціально-економічних проблем у суспільстві займає тваринництво і, насамперед, молочне скотарство, яке комплексно впливає на обсяг виробництва сільськогосподарської продукції, піднесення економіки господарств тощо.

В останні роки внаслідок об'єктивних і суб'єктивних причин молочне скотарство в господарствах громадського і приватного секторів зазнало істотних негативних змін. Подолання кризи в галузі є актуальним і своєчасним як для України, так і Миколаївської області зокрема. Проблема стабілізації вітчизняного ринку молока та молочної продукції безпосередньо пов'язана з підвищенням соціально-економічного рівня життя населення країни.

Важливість даної проблеми з часом не зменшується, тому їй приділяють увагу дедалі більше фахівців. Питаннями дослідження стану молочного скотарства займаються ряд вітчизняних вчених — М.М.Ільчук, С.Р.Камілова, Т.Л.Мостенська, М.К.Пархомиць, П.Т.Саблук [2] та інші. Проте, слабка державна підтримка та швидкі зміни у зовнішньому середовищі аграрного сектору гальмують розвиток галузі. У зв'язку з цим метою статті є дослідження сучасного стану молочного скотарства у Миколаївській області. Незважаючи на спільність проблем, кожен регіон має свої особли-

Вісник аграрної науки Причорномор'я,
Випуск 3, т.2, 2007

вості прояву.

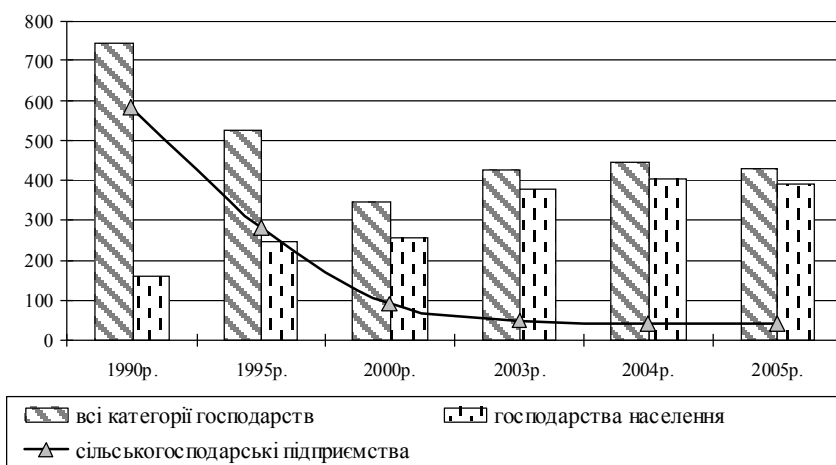
Експерти молочного ринку заявляють про розвиток останнім часом його негативних тенденцій. Однією з основних причин кризи є зменшення виробництва молока, що зумовлюється багатьма факторами. Насамперед, збитковістю молочної галузі, порушеннями технологічної годівлі, зниженням рівня мотивації до праці, недосконалістю цінової та фінансово-кредитної політики в агропромисловому комплексі.

Виклад основного матеріалу. За останні роки (1990-2005) виробництво молока всіма категоріями господарств у Миколаївській області значно змінювалося. В 2005 році порівняно з 1990 роком воно зменшилося на 41,8% (рис. 1). Порівняно з 2003 роком виробництво молока у 2005 році, навпаки, зросло на 1,6%.

Починаючи з 1990 року, виробництво молока в сільськогосподарських підприємствах до 2005 року скоротилося в 14 разів, або на 543,1 тис. тонн. У той же час у господарствах населення відбулося зростання майже у 2,5 раза, або на 232 тис. тонн, що пояснюється зацікавленістю суб'єктів особистих господарств, для яких молоко є вагомим джерелом їх доходів. У 2005 році в сумарному обсязі виробництва продукції частка господарств населення склала 90%, у той час як у 1990 році цей показник становив 21%.

Особливістю тенденції відрізняються останні роки. Загальне виробництво молока у 2005 році, в порівнянні з 2003 роком практично не змінилось, за винятком сільськогосподарських підприємств, де воно зменшилось на 14,3%.

Досліджена ситуація скорочення виробництва молока пояснюється зменшенням поголів'я великої рогатої худоби та корів. Зі знищенням системи колгоспів і радгоспів змінилася структура розподілу поголів'я корів, що утримуються в господарствах суспільного й приватного секторів агровиробництва. З 1990 року це співвідношення кардинально змінилося: якщо в 1990 році у Миколаївській області частка худоби громадського виробництва становила 77%, а приватного сектору 23%, то в 2005 році цей показник мав прямо протилежну тенденцію й склав 13:87 (рис.2).

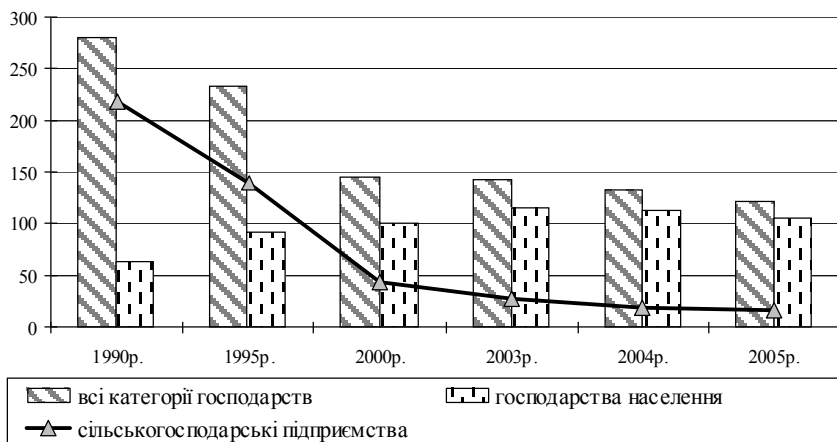
Рис. 1. Динаміка виробництва молока у Миколаївській області, тис. тонн

Ринкові умови господарювання зробили свою справу та об'єктивно зумовили зменшення поголів'я корів. Так, кількість корів в усіх категоріях господарств скоротилася у 2005р. порівняно з 1990р. на 159 тис. голів, або у 2,3 раза. Найбільше скоротили стадо аграрні підприємства – на 202 тис. голів, або у 14 разів. Водночас, особисті селянські господарства області у 2003р. проти 1990р. збільшили поголів'я корів на 51 тис. голів, або у 1,8 раза, однак утримати досягнуту чисельність не вдалося. Починаючи з 2004 року, мешканці села почали зменшувати утримуване стадо, у 2005 році скоротили поголів'я корів у порівнянні з 2003 роком на 8,5 тисяч голів, або на 7,4%.

Зменшення кількості великої рогатої худоби і корів аграрними підприємствами відбулося внаслідок суттєвого зниження матеріальної зацікавленості у виробництві молока: диспаритет цін промислової та сільськогосподарської продукції, низькі ціни продукції тваринництва тощо.

Вагомим чинником скорочення обсягів виробництва молока за досліджуваний період, крім різкого зменшення поголів'я корів, є їх продуктивність. Інтенсивний чинник розвитку молочного скотарства

меншою мірою вплинув на зниження валового виробництва, проте рівень продуктивності корів близько 2 тис. кг на рік є досить низьким (рис. 3).

Рис. 2. Динаміка поголів'я корів у миколаївській області, тис. голів

Середній річний надій молока від однієї корови по всім категоріям господарств Миколаївської області у 2005 році в порівнянні з 1990р. зріс на 34,7%, а у порівнянні з 2003р. на 18,2%. У свою чергу продуктивність корів у господарствах населення підвищилася у 2005 році в порівнянні з 1990 роком на 42,3%, а у порівнянні з 2003 роком на 11,2%. Така тенденція спостерігається і в сільськогосподарських підприємствах. Якщо у 2005 році в порівнянні з 1990 роком ситуація не змінилась, то у порівнянні з 2003 роком надій збільшився на 52,6%.

Причини зростання продуктивності пояснюються великими темпами зменшення поголів'я корів. На сьогоднішній день галузь залишилася, в основному, в ефективно працюючих господарствах, де намагаються дотримуватися технології утримання худоби внаслідок чого досягають високих надоїв. Тобто, за рахунок виведення галузі з економічно слабких підприємств з низькими надоями

середня продуктивність корів по всіх господарствах збільшилася. У приватному секторі зростання надоїв зумовлено тим, що худоба для багатьох селян є вагомим джерелом їх доходів.

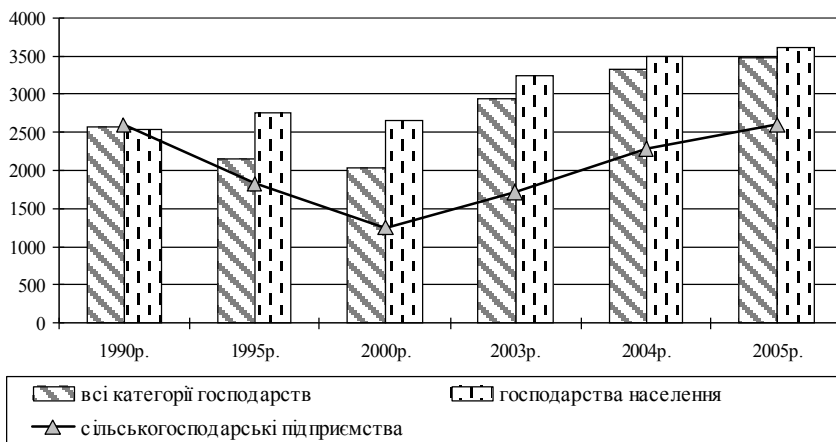

Рис. 3. Динаміка продуктивності корів у Миколаївській області, кг

Особливими тенденціями у розвитку молочного скотарства відрізняються останні півтора року. Заборона ввозу на територію Росії української молочної продукції негативно вплинула на галузь. Через проблеми зі збутом молокопереробні підприємства значно знизили закупівельні ціни на сировину. В результаті прозбитковість молочного скотарства стали заявляти майже всі сільгоспвиробники, що зумовило значне зниження за цей період поголів'я корів. Додатковим фактором постали несприятливі природно-кліматичні умови весни-літа 2007 року: посуха негативно позначилася на формуванні кормової бази скотарських виробництв. Проблемною стала заготівля зеленої маси, сіна; невідомо як складуться справи із заготівлею силосу. В таких умовах без значного вкладення коштів у галузь відродження та розвитку її є неможливим.

Молочна підгалузь тваринництва є досить капіталомісткою.

Виходячи з нормативів, за розрахунками, здійсненими в ННЦ “Інститут аграрної економіки”, потреба сільськогосподарських підприємств в основних засобах молочного скотарства в 2015 році становитиме 44 млрд. грн., або 23% їх вартості у тваринництві [2]. Щоб забезпечити таку потребу в основних засобах, необхідно щорічно виділяти 8 млрд. грн. інвестицій в основний капітал, спрямовуючи їх, передусім, на здійснення реконструкції тваринницьких приміщень, будівництво крупних комплексів, придбання машин для механізації виробничих процесів та інших проблем розвитку тваринництва.

Тому, якщо не будуть задіяні кардинальні державні важелі, молочне скотарство не вийде з кризового стану. Так, згідно з прийнятим урядом порядком, дотація буде надаватися, якщо сільгоспдприємства утримують не менше 100 голів корів. Також влада обіцяє дотувати ті підприємства, що побудували або відремонтували тваринницьку ферму і закупили у приміщення не менше 50 корів чи нетелів. Господарники, в свою чергу, ставлять питання, де взяти на це не тільки кошти, а і продуктивних нетелів? Необхідні інвестиції. Власних засобів виробники не мають, а кредити на розвиток тваринництва банки дають неохоче.

Висновок. Проведене дослідження дає змогу зробити наступні висновки. Вітчизняне молочне скотарство знаходиться у занепаді. Основною причиною скорочення є зменшення поголів'я корів через невивідність їх утримання. Самостійно подолати кризу селяни не в змозі. Галузь вимагає державної і фінансової підтримки, комплексної програми її розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Статистичний щорічник “Тваринництво Миколаївщини за 2005 рік”. -Миколаїв, 2006.
2. Саблук П. Чи будуть “молочні ріки” України повноводними - // Агробізнес сьогодні. – 2006. – № 24. -С. 15.